

вдаючись до розбою під прикриттям революційно-анархічних ідей. Врешті-решт Н. Махна засудили до смертної кари, згодом вирок був замінений на довічне ув'язнення у Бутирській тюрмі. Тут він опинився в одній камері з політв'язнями, в тому числі анархістами. Таким чином, тюрма стала таким собі навчальним закладом для Н. Махна.

Лютнева революція супроводжувалася масовим звільненням ув'язнених, у тому числі Н. Махна. Він відразу ж повернувся до рідного Гуляйполя, де невдовзі створив «Чорну гвардію». Вона займалася активним позбавленням майна поміщиків, буржуазії та церкви, протидіяла силам Центральної Ради. Тобто, власне кажучи, являла з себе радикально-комуністичну організацію, яка підпорядковувалася радянській владі.

В результаті такої співпраці з більшовиками Н. Махно зрозумів, що ніякої свободи для трудового народу не буде. Тому 12-16 грудня 1919 року на з'їзді Рад Гуляйпольського району ясно дав зрозуміти своє ставлення до них. З жовтня 1919 року почала існувати Вільна територія зі столицею в Гуляйполі. Симпатизуючи комуністичним ідеям, Н. Махно продовжував надавати підтримку Червоній армії, сподіваючись на розуміння та допомогу з її боку. Але розуміння він так і не дочекався – його тактика «бий білих, доки не почервоніють, бий червоних, доки не побіліють» призвела до того, що більшовики остаточно ліквідували підконтрольну Махно територію. На цьому і закінчився яскравий, але досить короткий шлях Нестора Махна як діяча українського анархістського руху. Його ідеалізовані погляди розбилися об реальність, у якій влада вільного народу перетворилась у жорстокий режим, а для анархії місця не залишилось.

Отже, діяльність Нестора Махна не досягла довгострокових успіхів саме через ідеалізований підхід до анархії в цілому. Ні тоді, ні навіть зараз людство ще не готове до успішного існування суспільства без державної влади.

Пустовойт В.
НМАУ

ДУХОВНІСТЬ ЯК УМОВА СОЦІАЛІЗАЦІЇ ЛЮДИНИ

ТА ВИМІР ЙОГО БУТТЯ

Головне завдання, яке стоїть перед суспільством у сфері духовного життя, полягає в тому, щоб створити умови для найповнішого освоєння людиною багатогранного потенціалу як української, так і світової духовності й культури. Надзвичайно важливо також створення умов для всебічної самореалізації духовно-культурного потенціалу, сутнісних сил людини, свого власного духовного світобачення і світосприйняття.

Духовне життя суспільства – це надзвичайно широке поняття, що включає в себе багатогранні процеси, явища, пов'язані з духовною сферою життєдіяльності людей; сукупність ідей, поглядів, почуттів, уявлень людей, процес їх виробництва, розповсюдження, перетворення суспільних, індивідуальних ідей у внутрішній світ людини. Духовне життя суспільства охоплює світ ідеального (сукупність ідей, поглядів, гіпотез, теорій) разом з його носіями – соціальними суб'єктами – індивідами, народами, етносами. В цьому зв'язку доречно говорити про особисте духовне життя окремої людини, її індивідуальний духовний світ, духовне життя того чи іншого соціального суб'єкта – народу, етносу, чи про духовне життя суспільства в цілому. Основу духовного життя становить духовний світ людини – и духовні цінності, світоглядні орієнтації. Разом з тим, духовний світ окремої людини, індивідуальності неможливий поза духовним життям суспільства. Тому духовне життя – це завжди діалектична єдність індивідуального і суспільного, яке функціонує як індивідуально-суспільне. Багатофазність духовного життя суспільства включає в себе такі складові: духовне виробництво, суспільна свідомість і духовна культура. Духовне виробництво здійснюється в нерозривному взаємозв'язку з іншими видами суспільного виробництва. Як надзвичайно важлива складова суспільного виробництва духовне виробництво – це формування духовних потреб людей, насамперед виробництво суспільної свідомості. Принципи і норми моралі не вічні, а, будучи зумовленими певним суспільним буттям людей, постійно змінюються з розвитком суспільства, в першу чергу виробничих відносин. З іншого боку, мораль здійснює зворотний більш чи менш вагомий вплив на розвиток суспільних відносин.

У сучасних умовах духовного розвитку все більше актуалізується роль і значення формування в суспільній свідомості моральних цінностей, які суттєвим чином активізують процеси моральної регуляції суспільних відносин, культурно-морального розвитку людини, прогресу суспільства в цілому. В той же час багатогранність цінностей духовного життя, конкретної особистості, колективу значним чином розширює сферу застосування моральних принципів у всіх сферах життєдіяльності суспільства, сприяючи формуванню високих соціально-моральних якостей людей. Тому так важливо в сучасних умовах, щоб цінності моральної свідомості перетворювались у невід'ємну рису психології людини, її морального обличчя, служили критерієм оцінки та регулятором поведінки особистості, її моральної зрілості.

Важливішою умовою вирішення суперечностей у сфері формування моральної свідомості є цілеспрямоване утвердження непримиренного ставлення до всіляких різновидів її антиподів, що гальмують як процес становлення моральної культури людей, так і духовних цінностей суспільства в цілому. Важливе місце в духовному житті суспільства займає релігія, а також релігійна свідомість. В процесі аналізу ролі та місця релігійної свідомості в духовному житті суспільства важливо враховувати ту обставину, що в суспільній свідомості сьогодні відбувається утвердження нового ставлення до релігії, намітився очевидний відхід від пануючих у цій сфері стереотипів. А тому стає особливо важливим нове переосмислення ролі релігії в духовному житті суспільства, її місця в консолідації людей, гуманізації суспільних відносин. Таким чином вище перелічені аспекти розвитку духовності у суспільстві цілком пов'язані із розвитком духовного світу людини – її почуттів, духовних орієнтацій та світогляду.

Ребрун А.П.
НТУ «ХП»

**ПРОБЛЕМА ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ ПРИНАЛЕЖНОСТІ ЗОЛЬ-
НИКІВ БАСЕЙНУ Р. СІВЕРСЬКИЙ ДІНЕЦЬ
У СКІФСЬКИЙ ЧАС**